

Azərbaycan Respublikasında 2020-ci ilin birinci rübü üzrə qeyri-neft sektorunun inkişafı barədə

2020-ci ilin yanvar-mart ayları ərzində iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda 11601,7 milyon manatlıq əlavə dəyər yaradılmış və bu göstərici əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3.5% artmışdır. Qeyri-neft sektorunda yaradılan əlavə dəyərin ÜDM-də xüsusi çəkisi 63.3% təşkil etmişdir.

2020-ci ilin yanvar-mart ayları ərzində qeyri-neft sektorunun artımına ən çox müsbət təsir qeyri-neft sənayesindən formalaşmışdır. Bununla yanaşı, qeyri-neft sektorunda ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri sahəsinin xüsusi çəkisi 17,0%, nəqliyyat və anbar təsərrüfatının 10,9%, qeyri-neft sənayesinin 8,5%, tikintinin 7,7%, kənd, meşə və balıqçılıq təsərrüfatlarının 5,0% olmuşdur.

Qrafik 1. Qeyri-neft sektorunda yaradılmış əlavə dəyərin sahələr üzrə bölgüsü

Qeyri-neft sektorunun əksər sahələrində yaradılmış əlavə dəyərin artım tempi əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən yüksək olmuşdur.

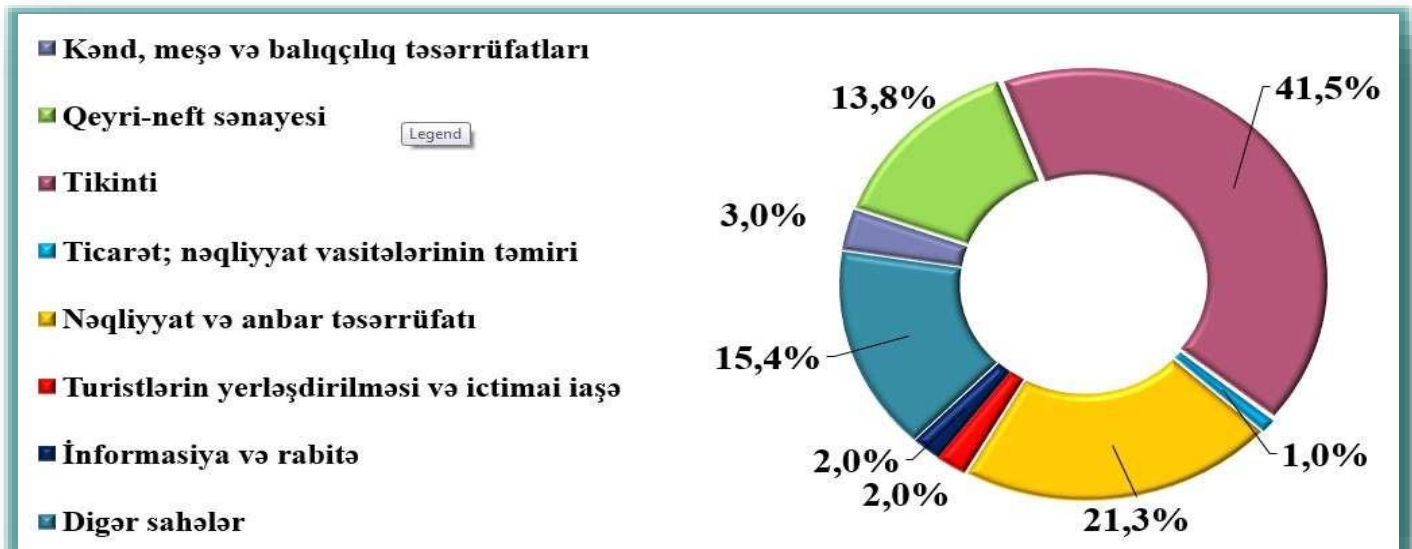
2019-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən informasiya və rabitə sahəsində 17,9%, nəqliyyat və anbar təsərrüfatı sahəsində 7,2%, digər sahələrdə 4%, kənd, meşə və balıqçılıq təsərrüfatları sahəsində 3,7%, ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri sahəsində 2,1% artım qeydə alınmışdır.

Tikinti. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2020-ci ilin yanvar-mart aylarında ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 2929,4 milyon manat və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6,5 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. Ümumi sərmayənin 69,0 faizi məhsul istehsalı sahələrinin, 21,1 faizi xidmət sahələrinin, 9,9 faizi isə yaşayış evlərinin tikintisinin payına düşmüşdür.

Ümumi sərmayənin 35,2 faizi dövlət, 64,8 faizi qeyri-dövlət sektorunun sərmayədarları tərəfindən qoyulmuşdur. Əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitlərin 57,5 faizi tikinti-quraşdırma işlərinə sərf edilmişdir.

Daxili mənbələrdən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin dəyəri ümumi sərmayənin 58,2 faizini təşkil etmişdir.

2020-ci ilin yanvar-mart aylarında iqtisadiyyatda əsas kapitalla qoyulmuş cəmi investisiyaların 50,8%-i qeyri-neft sektoruna yönləndirilmişdir. Əsas kapitalla qoyulmuş investisiyaların 7%-i, qeyri-neft sektoruna yönləndirilən investisiyaların isə 13,8%-i qeyri-neft sənayesi bölməsinin inkişafında istifadə edilmişdir (Qrafik 3).

Qrafik 3. Əsas kapitalla yönləndirilmiş investisiyaların strukturu

2020-ci ilin yanvar-mart aylarında Ağstafa, Goranboy, Kürdəmir, Qazax və Tovuz rayonlarında “Azərxaçça” ASC-nin filialı, Kürdəmir və Tovuz rayonlarında “Asan Həyat” kompleksi, Ağstafa rayonunda Aqrar Sənaye Kompleksi, Qazax rayonunda əhəng zavodu, Şəmkir rayonunda “Şəmkirçay” Sutəmizləyici Qurğular Kompleksi, Tovuz rayonunda Azərbaycan Aşıq Sənəti Dövlət Muzeyi, Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, Dövlət Rəmzləri Muzeyi və s. mühüm əhəmiyyətli obyektlər istifadəyə verilmişdir.

Nəqliyyat. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2020-ci ilin yanvar-mart ayları ərzində nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektləri tərəfindən 50,8 milyon ton yük daşınmış və 2019-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 0,3 faiz azalma müşahidə olunmuşdur. Yüklərin 3,0 faizi dəniz, 7,0 faizi dəmir yolu, 0,1 faizi hava, 58,8 faizi avtomobil nəqliyyatı, 31,1 faizi isə boru kəməri ilə daşınmışdır.

Qeyri-dövlət sektoruna məxsus nəqliyyat vasitələri ilə daşınmış yüklərin həcmi 1,3 faiz azalmış, daşınmış yüklərin ümumi həcmində bu sektorun xüsusi çəkisi 78,2 faiz təşkil etmişdir.

2020-ci ilin yanvar-mart aylarında nəqliyyatçılar 440,6 milyon nəfərə və ya 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,4 faiz az sərnişinə xidmət göstərmişlər. Sərnişinlərin 88,1 faizi avtomobil nəqliyyatı, 11,5 faizi metro, qalan hissəsi isə digər nəqliyyat növləri ilə daşınmışdır.

Turizm. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2020-ci yanvar-mart ayları ərzində turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşə sahəsində yaradılmış əlavə dəyər əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 14 faiz azalaraq 410,7 milyon manata çatmış və qeyri-neft ÜDM-də xüsusi çəkisi 3.5 faiz təşkil etmişdir.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin məlumatına əsasən 2020-ci ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycana dünyanın 151 ölkəsindən 519,3 min və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 15,0 faiz az əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs gəlmişdir. Azalmanın əsas səbəbi koronavirus infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə Azərbaycan Respublikası ilə cari il fevralın 29-dan İran, martın 14-dən Gürcüstan, martın 15-dən Türkiyə, martın 18-dən Rusiya Federasiyası arasında dövlət sərhədində məhdudlaşdırıcı rejim, eləcə də dünyanın əksər ölkələrində vətəndaşların səfərlərinə müvəqqəti məhdudiyyətlər tətbiq olunduğuna görə cari ilin mart ayında ölkəmizə gələnlərin sayında müşahidə olunmuş kəskin azalma ilə bağlı olmuşdur. Belə ki, cari ilin mart ayında ölkəmizə gələnlərin sayı əvvəlki ayla müqayisədə 53,4 faiz, ötən ilin mart ayı ilə müqayisədə isə 62,2 faiz azalmışdır.

İnformasiya və rabitə. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 2020-ci ilin yanvar- mart ayları ərzində informasiya və rabitə müəssisələri 546,6 milyon manatlıq xidmət göstərmişdir ki, onun da 71,7 faizi əhali tərəfindən istehlak olunmuşdur. 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə informasiya və rabitə

xidmətlərinin dəyəri real ifadədə 17,9 faiz artmış, bu sahədə əldə edilmiş gəlirin 79,8 faizi qeyri- dövlət sektorunun payına düşmüşdür.

Xidmətlərdən əldə edilən gəlirin 40,8 faizi və ya 223,2 milyon manatı mobil telefon rabitəsi sahəsində formalaşmışdır.

Sənaye. Həyata keçirilmiş kompleks tədbirlər nəticəsində cari ilin yanvar-mart ayları ərzində, ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən, qeyri-neft sənayesi üzrə 23,0 % artım müşahidə olunmuşdur.

Ümumilikdə 2020-ci ilin I rübünün sonuna olan məlumata əsasən sənaye zonalarında ümumi investisiyalarının həcmi 6663,7 milyon manat olan 82 müəssisə rezident kimi qeydiyyatla alınmışdır. Bunlardan 46 müəssisə istehsal fəaliyyətinə başlamışdır.

İnvestisiya təşviqi sənədinin verilməsi. 2020-ci ilin I rübü ərzində 16 sahibkarlıq subyektinə 17 investisiya təşviqi sənədi təqdim olunmuşdur. İnvestisiya təşviqi sənədi təqdim edilmiş layihələrin reallaşması nəticəsində yerli istehsalat 67,4 milyon manat investisiyanın yatırılması və 665 yeni iş yeri açılması nəzərdə tutulur. Təqdim edilmiş investisiya təşviqi sənədlərinin 71%-i sənaye, 29%-i isə kənd təsərrüfatı sahələrində icra olunacaq layihələri əhatə edir.

Ümumilikdə 2016-cı ildən 2020-ci ilin I rübünün sonunadək 367 sahibkarlıq subyektinə 437 investisiya təşviqi sənədi təqdim edilmişdir. İnvestisiya təşviqi sənədi təqdim edilmiş layihələrin reallaşması nəticəsində yerli istehsalat 4,08 milyard manatadək investisiya yatırılacağı, 28,6 minə yaxın yeni iş yerinin açılacağı nəzərdə tutulmuşdur. Təşviq edilmiş layihələrin 86%-i regionların payına düşür.

Dövlət başçısının müvafiq tapşırıqlarına uyğun olaraq, hazırda respublikanın 33 rayonu üzrə 262 min hektar ərazidə ümumi dəyəri 2,4 milyard manat olan 51 aqropark və iri fermer təsərrüfatının yaradılması üzrə işlər sürətlə davam etdirilir. Bununla əlaqədar aqropark və iri fermer təsərrüfatlarına dövlət dəstəyi tədbirləri çərçivəsində 535 milyon manat, o cümlədən zəruri infrastruktur işlərinə 339 milyon manat dövlət əsaslı vəsait qoyulmuş və ümumi dəyəri 780 milyon manat olan 27 aqropark və iri fermer təsərrüfatının yaradılmasına 196 milyon manat dövlətin güzəştli kredit vəsaitləri ayrılmışdır. Bununla yanaşı 23 aqropark və iri fermer təsərrüfatı üzrə ümumi dəyəri 759 milyon manat olan 45 layihəyə investisiya təşviqi sənədi verilmişdir. İnvestisiya təşviqi sənədi hesabına qənaət olunmuş 27,5 milyon manat vəsait layihələrin icrasına yönəldilmişdir.

Kənd, meşə və balıqçılıq təsərrüfatları. 2020-ci ilin yanvar-mart aylarında kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun faktiki qiymətlərlə dəyəri 976,7 milyon manat təşkil etmişdir ki, onun da 929,9 milyon manatı və ya 95,2 faizi heyvandarlıq, 46,8 milyon manatı və ya 4,8 faizi isə bitkiçilik məhsullarının payına düşür. Keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalı 3,7 faiz, o cümlədən

heyvandarlıq məhsulları üzrə 3,2 faiz, bitkiçilik məhsulları üzrə 13,4 faiz artmışdır.

Bitkiçilik. Respublikada yaz-tarla işləri davam edir və 2020-ci ilin aprelin 1-i vəziyyətinə 115,9 min hektar sahədə yazlıq bitkilərin səpini aparılmışdır. Bu dövrdə 14,5 min hektar sahədə dənli və dənli paxlalı bitkilər (ondan 3,6 min hektarda dən üçün qarğıdalı), 31,9 min hektarda kartof, 24,2 min hektarda tərəvəz, 4,2 min hektarda bostan bitkiləri, 1,8 min hektarda şəkər çuğunduru, 1,2 min hektarda dən üçün günəbaxan, 37,8 min hektarda çoxillik otlar, 0,2 min hektarda birillik otlar əkilmişdir.

Təsərrüfatlarda yanvar-mart aylarında 79,3 min ton və yaxud keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 16,1 faiz çox tərəvəz məhsulları istehsal edilmişdir.

Heyvandarlıq. 2020-ci ilin birinci rübündə ölkə üzrə quş əti də daxil olmaqla diri çəkiddə 126,6 min ton ət, 475,6 min ton süd və 485,3 milyon ədəd yumurta istehsal edilmişdir. Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ət istehsalı 3,0 faiz, süd istehsalı 1,7 faiz, yumurta istehsalı 9,7 faiz artmışdır.

2020-ci il aprelin 1-i vəziyyətinə ölkə üzrə 2658,3 min baş iribuynuzlu mal-qara, o cümlədən 1284,9 min baş inək və camış, 8386,0 min baş qoyun və keçi, 5583 baş donuz mövcud olmuşdur. İribuynuzlu mal-qaranın 48,3 faizini inək və camışlar təşkil edir.

Cari ilin yanvar-mart aylarında quşçuluq fabriklərində diri çəkiddə 19,1 min ton quş əti, 214,8 milyon ədəd (keçən il 176,5 milyon ədəd) yumurta istehsal edilmiş, quşların sayı aprelin 1-i vəziyyətinə 13311,7 min baş olmuşdur.

